

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Etkin Katılımlı Ders Dışı Etkinliklerin Öğrenci Motivasyonuna Etkisi

The Effect of Extra-Curricular Activities with Active Participation on the Student Motivation in Teaching Turkish to the Foreigners

Mehmet SAYDAM*

Önder ÇANGAL**

Received: 28 January 2018

Accepted: 06 March 2018

ABSTRACT: There are a lot of methods and techniques that yield permanent learning in teaching language. Learning through living is a student-centred model which can be carried out in and outside the classroom settings and which enables learners to gain high - order cognitive skills with more than one sense organ in the language teaching process. The aim of this research is to make the students learning Turkish as a foreign language to use the structures that they have learned inside the classroom in the different settings thanks to the field trips organized by the instructor in the scope of learning through living model and to analyse the effect of these field trips on the student motivations. The basis of the study is to organize field trips to be carried out under the guidance of the instructor at the end of A1 level. During the field trip, the questions about the structures that the students learned in the class were asked to the students in accordance with the natural environment. Of the qualitative research methods, the case study model was used in the research and the study group consisted of the A1 level-students from Yunus Emre Institute, Sarajevo Turkish Culture Centre. The data collections tools included the open-ended questions, the instructor observation form and the student opinions, and the conclusions were reached thanks to these tools.

Keywords: teaching Turkish as a foreign language, extracurricular activities in teaching language, active learning, learning through living.

ÖZ: Dil öğretiminde kalıcı öğrenmeyi sağlayan birçok yöntem ve teknik vardır. Yapararak yaşayarak öğrenme, dil öğretim sürecinde öğrenciyi merkeze alan, öğrenme sürecini birçok duyu organıyla gerçekleştiren, öğrencilere üst düzey bilişsel özellikler kazandıran, sınıf içi ve sınıf dışı ortamlarda gerçekleştirilebilecek olan bir modeldir. Bu araştırmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin, sınıf içerisinde öğrenmiş oldukları yapıları yapararak yaşayarak öğrenme modeli çerçevesinde okutman tarafından düzenlenmiş alan gezileriyle çeşitli ortamlarda kullanabilmesini sağlamak ve bu gezilerin öğrencilerin motivasyonuna etkisini tespit etmektir. Araştırmanın temelini, A1 seviyesi sonunda okutman rehberliğinde gerçekleştirilen alan gezisi oluşturmaktadır. Gezi sırasında öğrencilere derste öğrenmiş oldukları yapılar, doğal çevreye uygun olarak sorulmuş ve onlardan cevap istenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, çalışma grubunu Yunus Emre Enstitüsü Saraybosna Türk Kültür Merkezi A1 seviyesi öğrencileri oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak öğrencilere dağıtılan açık uçlu sorular, okutman gözlem formu ve öğrenci görüşleri kullanılmış; veri toplama araçlarından hareketle sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dil öğretiminde ders dışı etkinlikler, etkin öğrenme, yapararak yaşayarak öğrenme.

* Corresponding Author: Lecturer, İstanbul University, İstanbul, Turkey, saydammehmet01@gmail.com

** Lecturer, Gaziantep University, Gaziantep, Turkey, ondercangal@hotmail.com

Citation Information

Saydam, M. & Çangal, Ö. (2018). Yabancılara Türkçe öğretiminde etkin katılımlı ders dışı etkinliklerin öğrenci motivasyonuna etkisi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 11(2), 342-358.

Giriş

Yabancı dil öğrenmek ve öğretmek süreç gerektiren bir iştir. Bu süreç boyunca gerek yabancı dili öğreten, gerekse öğrenen bakımından cevaplandırılması gereken neyin, nasıl öğretileceği ve öğrenileceği sorusudur. Bu sorunun cevabı için farklı dönemlerde bilhassa dilbilim ve öğrenme teorilerinin etkisinde farklı yaklaşımlar ortaya çıkmış; tarihsel süreç içerisinde bu yaklaşımların ışığında çeşitli yöntem ve teknikler bulunmuştur (Uzuntaş & Yıldız, 2017). Dil öğretimiyle ilgili birden çok yöntemin bulunması; yöntem arayışlarının gelecekte de devam edeceğini, çağın yeniliklerine ve bilgi üretimine bağlı olarak bireylerin ihtiyaçlarının sürekli olarak başka boyutlara taşınacağını göstermektedir (Bülbül, 2001).

Başarılı bir dil öğretimi için önemli olan; amaca, konuya ve hedef kitleye en uygun strateji, metot ve tekniklerin kullanılmasıdır. Benimsenecek olan strateji, metot veya tekniğin adının önemi yoktur. Muhakeme gücü yüksek olan iyi bir öğretmen ile seçilecek uygun dil öğretim yöntemleri; müfredat, kitap ve öğrenci kusurlarını büyük ölçüde giderecektir (Çangal, 2013, s. 36).

Eğitim öğretim süreçlerinde kullanılan öğretim stratejileri üzerinde çeşitli tartışmalar devam etmektedir. “Ancak tüm araştırmalarda fikir birliği sağlanan husus, öğrencinin öğrenmede aktif olarak rol aldığı, yaparak yaşayarak öğrendiği, çevresiyle öğrendiklerini ilişkilendirdiği, sosyal yaşantısı ile bağlantılar kurduğu öğretim anlayışının eğitimde en etkili strateji olduğudur” (Karadoğan, 2016, s. 49).

Dil öğretiminde öğretmenin yalnızca yazı tahtasını ve ders kitaplarını kullanarak ders anlatması öğrencinin derse olan ilgisini azaltacak ve motivasyon kaybına yol açacaktır. Öğretmenin öğrenciyi mümkün olduğu kadar derse dâhil etmesi ve öğrencinin öğrendiklerini tecrübe etmesini sağlaması gerekmektedir. Bunun için en etkili “yöntemlerden biri son yıllarda ‘Okul dışı eğitim, sınıf dışı eğitim, informal eğitim’ gibi tanımlamalarla gündeme gelen ve bilginin dış dünyaya temas ile alınması gerektiğini ileri süren yöntemlerdir (Karadoğan, 2016, s. 49).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kaliteyi artırmak ve öğrencinin derse olan ilgisini canlı tutabilmek için tüm uyarıcıları harekete geçirmek gerekmektedir. Bu aşamada sınıf içi etkinlikler kadar sınıf dışı etkinlikler de önem arz etmektedir. Öğretmen, öğrencilerin sınıf ortamının dışında da Türkçe ile karşılaşmasını ve dili kullanmasını sağlamalıdır.

Sınıf Dışı Etkinlikler

Modern eğitimin en önemli özelliklerden biri, kuram ve uygulama arasındaki geçişi etkili bir biçimde kurabilmesidir (Erentay & Erdoğan, 2009). Kassar’a (2002) göre okulda, sınıf içinde örgün olarak verilen kuramsal bilginin uygulama boyutu, sınıf dışı etkinlikler ile desteklenebilir (aktaran Berberoğlu & Uygun, 2013, s. 32-33). Sınıf dışı etkinliklerin bu açıdan dil öğretimindeki rolünün oldukça fazla olduğu görülmektedir.

Sınıf dışı uygulamalar öğrencilerin öğrendiklerini tecrübe etmelerine ve öğrendiklerini içselleştirmelerine imkân verir. Bu düşünceye paralel olarak geliştirilen yaparak yaşayarak öğrenme ilkesi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi süreçlerine dâhil edilmeli, öğrencilerin öğrendikleri yapıları kullanmaları için uygun ortamlar yaratılmalıdır.

Etkin Katılım (Yaparak Yaşayarak Öğrenme)

Türkçeyi Türkiye’de öğrenmek isteyen yabancılar, doğal ortamlarda pratik yapma imkânlarına sahip oldukları için Türkçeyi kendi ülkesinde öğrenmek isteyenlere göre daha avantajlı durumdadırlar. Bu noktada iş öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenler, öğrenciler için dört temel dil becerisini kullanabilecekleri ve pratik yapma imkânı bulabilecekleri ortamlar hazırlamalı; materyaller geliştirmelidir.

“Amerika’da Kinder tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, zaman faktörü sabit tutulduğunda hatırlama oranları şu şekildedir: İnsanlar okuduklarının %10’unu, işittiklerinin %20’sini, gördüklerinin %30’unu, görüp işittiklerinin %50’sini, söylediklerinin %80’ini ve yapıp söylediklerinin %90’ını hatırlamaktadır” (Demirel, Seferoğlu & Yağcı, 2002, s. 78). Öğrenmede aktif olan duyu organlarının sayısı arttıkça öğrenmenin kalıcılığı da aynı oranda artmaktadır. Buna göre öğrenmede en etkili yöntem öğrenme sırasında aktif hâlde bulunma; yani yaparak ve yaşayarak öğrenmedir. Yabancılar Türkçe öğretiminde öğrencilerin derse olan ilgilerini artırmak ve derslerden beklenen başarıyı sağlamak için bu duruma yönelik aktiviteler hazırlanmalıdır (Çangal, 2012).

“Bilgi ve beceri düzeylerinin basamaklı şekilde oluşturulmasında yaparak yaşayarak öğrenmenin de etkisi vardır. Edgar Dale tarafından hazırlanan yaşantı konisinde, bireyin çok sayıda duyu organına hitap eden somut, basit ve kolay yaşantılarla öğretime başlaması gerektiği ortaya konmuştur” (Köksal & Varışoğlu, 2014, s. 73)

Yeşilyurt’un (2011), öğretmen adaylarının görüşlerinden hareketle gerçekleştirdiği yapılandırmacı öğrenme temelli öğretim programı oluşturulması çalışmasına göre öğrencinin gelişim ve hazır bulunuşluk düzeyleri ile ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenen eğitimin öğrencileri yaparak-yaşayarak öğrenmeye yönelttiği ve öğrencileri araştırmaya sevk ettiği tespit edilmiştir.

Yabancı dil eğitiminde yaparak yaşayarak öğrenme kalıcı öğrenmenin temeli olarak kabul edilir. Öğrenciye uygulama ve beceri alanları gösterme imkânı sağlanırsa başarılı bir dil eğitiminden bahsedilebilir. Yaparak yaşayarak öğrenme, dil öğrenen kişinin zihinsel faaliyetlerinin düzenlenmesine ve işlek bir zihne sahip olmasına imkân sağladığı gibi öz güven, üretici ve bilimsel bir kişilik kazanmasına da yardımcı olur. Yaparak yaşayarak öğrenme etkinlikleri öğrencilere üst düzey bilişsel özellikleri kazandırmaktadır (Köksal & Varışoğlu, 2014, s. 74-75)

Yaparak-yaşayarak öğrenme modeli; kalıcı öğrenme sağlar. Yaratıcılığı teşvik eder ve öğrencinin problem çözme yeteneğini geliştirir (Şahin, 2000). Bu nedenlerle dil öğretim süreçlerinde bu modele yer vermek hedef dilin kazanılmasını kolaylaştıracaktır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi yeni bir alandır ve bu alanda çalışan öğretmenlere çok iş düşmektedir. Nitekim alanda kullanılan ders kitapları ve diğer ders materyalleri sınırlı sayıdadır. Öğretmenler mevcut kitaplarla ve materyallerle yetinmemeli; öğrencileri ders içinde olduğu kadar ders dışında da öğrenme ortamlarıyla baş başa bırakacak, günlük hayata dönük ve öğrenmeyi somutlaştıracak yeni materyaller geliştirmeli ve uygulamalıdır.

Materyal Hazırlama

Öğretim materyalleri, öğrenme süreci içerisinde öğretmen tarafından değişik ortamlarda öğrencilere sunulan dokümanlardır. Bu dokümanlar; basılı materyaller, fotoğraflar, maketler gibi ilk bakışta anlaşılır nesnelere olabileceği gibi içeriğine erişmek için daha yüksek teknolojiye gereksinim duyan ses kasetleri, videolar, CD'ler, internet sayfaları, çeşitli yazılımlar gibi ortamlarda da sunulabilir. Her öğretim materyalinin kendine özgü özellikleri vardır. Kimi materyaller görsel ya da işitsel öğeleri ön plana çıkarırken kimileri ise etkileşim sunabilmesi ya da üç boyutluluklarıyla diğerlerinden ayrılmaktadır. Eğitimciler öncelikle hangi ortam niteliklerine sahip materyal kullanması gerektiğine karar vermelidir. Bu süreci etkileyen etmenlerden arasında hiç kuşkusuz ekonomi ve gerekli zaman da yer alır (Kaya, 2006).

“Eğitim-öğretimde kullanılan her materyalin eğitim programını destekleyici ve programda belirlenen amaç ve hedefleri öğrenciye kazandırıcı nitelikte olması gerekir. Aslında, her türlü öğretimsel etkinliğin amacı, eğitim programında belirtilmiş amaç ve hedeflerin kazandırılabilmesi öğretim ortamlarının yaratılması ve öğrenciye sunulmasıdır” (Tosun, 2006, s. 29).

Davranış değiştirme süreci olarak kabul edilen eğitimi sağlayabilmek için uygun ortamların oluşturulması önemli olmakla birlikte, eğitilecek bireylerin içinde buldukları koşullara göre eğitim ortamları da farklılaşmak zorundadır. Her basamaktaki okullar, okullarda uygulanan programlar ve programlarda yer alan dersler için farklı eğitim ortamlarının oluşturulması gerekmektedir (Kaya, 2006).

Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan materyallerin niteliğini belirleyen önemli faktörlerden bir diğeri ise hedef kitlenin Türkçe bilme seviyesidir. Yani temel Türkçe, orta Türkçe ve yüksek Türkçe seviyesinde kullanılan materyallerin türü ve içeriği farklılık gösterir. Örneğin temel Türkçenin başlangıç seviyesinde sözcük öğretimi sırasında fotoğraflar, resimler gibi görsel materyaller çok gerekli ve etkilidir. Temel Türkçenin özellikle başlangıcında, öğretmen, hiç Türkçe bilmeyen ya da çok az bilen bir grupta karşı karşıyadır. Böyle bir hedef kitleye de sözcükleri Türkçe açıklamalarla anlatmaya çalışmak, etkisiz bir yöntem olacaktır. Önceden hazırlanmış görsel materyaller ile sözcüklerin yanlış anlaşılmasının önüne geçileceği gibi aynı zamanda sözcüğün öğretimi çabuklaşacak, zaman kazanılacaktır (Duman, 2013, s. 5).

Dil öğretiminde kullanılan ortamların ve materyallerin çeşitlendirilmesi dil öğretiminin kalitesini yükseltecek ve kalıcı olmasını sağlayacaktır. Bu nedenle Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin, sınıf dışı öğretim ortamları geliştirmesi ve bunları destekleyecek materyaller hazırlaması önemlidir.

Öğretmenler; materyal hazırlarken materyal türlerini dikkate almalı, öğrencilerin ilgisini canlı tutacak ve onları derse çekecek türleri seçmeye özen göstermeli ve amaca hizmet edecek türlerde materyaller hazırlamalıdır. Kaya (2006), öğretim teknolojileri ve program geliştirme üzerine yazdığı kitabında materyal türlerini sekize ayırmıştır:

1. Yansıtıcısız öğretim teknoloji ve materyalleri
2. Ders kitapları
3. Radyo, teyp ve materyalleri
4. Televizyon, video ve materyalleri
5. Bilgisayarlı öğrenme kaynakları
6. Yansıtıcılar ve materyalleri
7. Powerpoint

8. İnternet ve öğretim

Çalışmada “alan gezileri” üzerinde durulacağı için yukarıdaki başlıklardan *yansıtıcısız öğretim teknoloji ve materyalleri* başlığı önem arz etmektedir. Kaya (2006), yansıtıcısız öğretim teknoloji ve materyallerini on başlıkta ele almıştır:

1. Alan gezileri
2. Basılı materyaller
3. Gösterim yüzeyleri
4. Resimler
5. Gerçek nesnelere
6. Modeller
7. Çoklu ortam setleri
8. Gösteriler
9. Sergiler
10. Ücretsiz ve ucuz materyaller

Türkçe öğrenen öğrencilerin, ders kitaplarında öğrendikleri yapıları ve konuları kendi yaşantılarında ve günlük hayatlarında tecrübe edebilmeleri öğrenmenin kalıcılığı açısından önem arz etmektedir. Bu amaçla alan gezileri kapsamında çalışmaların hazırlanması ve dil öğretim süreçlerinde kullanılması gerekmektedir.

Alan gezileri

Alan gezileri; biyoloji, coğrafya vb. alanlardaki öğretim programlarında sıklıkla kullanılmaktadır. “Alan gezisi çoğunlukla öğrencilerin ilk elden deneyim gereksinimleri nedeniyle oluşur. Geziler öğrencilerin gözlem ve çalışma için sınıfa getirilemeyen konuları görmesine olanak sağlar” (Kaya, 2006, s. 61). Alan gezileri, sınıf içi çalışmaları tamamlamak ve daha anlamlı kılmak amacıyla yapılır. Bir olay, olgu veya varlık bulunduğu tabii şartlar içerisinde planlı ve amaçlı bir şekilde gözlemlenir. Çalışma bir rehber gözetiminde gerçekleştirilir. Araştırmacılar alan gezileri sayesinde olay ve olguları derinlemesine inceleme ve bunlar üzerinde değerlendirme yapma imkânı bulur (Karadoğan, 2016).

Kaya’ya (2006) göre, alan gezilerinin öğrenme ve öğretme bakımından yararları ve sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

Yararları

1. Öğrencilerin zengin ve anlamlı yaşantılar kazanmalarına yardım eder.
2. Öğrencilerde dikkatli gözlem yapma becerisini geliştirir.
3. Okul ile çevre arasında ilişkiler kurmaya ve geliştirmeye yardım eder.
4. İyi hazırlanan bir gezi, öğrenmenin kalıcı olmasına katkı yapar.
5. Grupla çalışma kural ve ilkelerinin öğrenilmesine yardım eder.

Sınırlılıkları

1. Genellikle fazla zaman alır.
2. İyi planlanmadığında zaman, çaba ve para kaybına neden olur.
3. Gerekli önlemler alınmazsa istenmeyen davranışların ve kazaların ortaya çıkmasına neden olabilir.
4. Öğretmenler için yorucu olabilir.

Yabancı bir dili öğrenen insanlar, o toplumun kültürünü de öğrenmektedir. Bosna-Hersek'te yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler ders kitapları vasıtasıyla hem Türkçeyi hem de Türkiye'ye ait kültürel unsurları öğrenmektedir. Türkiye ve Bosna-Hersek'in 14. yüzyıla dayanan ilişkileri, bu bölgede Türkçe öğrenenlerin Türk diline ve kültürüne karşı daha duyarlı olmasına neden olmakta, bu da bu coğrafyada düzenlenen Türkçe kurslarına olan ilgiyi artırmaktadır.

Alan gezilerinin Türkçe öğretim programlarındaki yerini ve öğrenci motivasyonuna etkisini belirleyebilmek adına gerçekleştirilen çalışmada Bosna Hersek'te Türkçe öğrenen öğrencilerin, ders kitaplarında öğrendikleri yapıları ve konuları kendi yaşantılarında ve günlük hayatlarında da tecrübe edebilmeleri hedeflenmekte, yürütülecek bu ve benzeri etkinliklerle öğrencilerin derse aktif katılımlarının sağlanabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda Bosna Hersek'in başkenti Saraybosna'daki Türkçe kurslarında kullanılmak üzere etkinliğin yer aldığı örnek bir ders planı hazırlanmıştır.

Yöntem

Amaç

Bu çalışma, ders dışı etkinlikler kapsamındaki alan gezilerinin, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında öğrenci motivasyonuna etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Deseni

Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmalarının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkilediklerine odaklanılır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Araştırmada tek bir analiz birimi olmasından dolayı çalışma, durum çalışması desenlerinden bütüncül tek durum deseniyle desenlenmiştir. Yapılan çalışmada yaparak yaşayarak öğrenme modelinin öğrenci motivasyonuna etkisi hakkında bilgi verilmesi amaçlandığı için bu desen seçilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Yunus Emre Enstitüsü Saraybosna Türk Kültür Merkezinde Türkçe öğrenenler oluşturmaktadır. Enstitüde temel, orta ve yüksek seviyelerde yaklaşık iki yüz elli öğrenci dil öğrenmektedir. Bu öğrenciler arasından tabakalı örnekleme ile A1 seviyesinde Türkçe öğrenen on kız, altı erkek öğrenci seçilmiştir. Tabakalı örnekleme tekniğinde, örnekleme seçmeden önce evren bazı alt tabakalara ayrılır, sonra örnekler bu tabakalardan seçilir (Sencer & Sencer, 1978).

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri; hazırlanmış olan örnek ders planı, izlenecek olan alan gezisi stratejileri, alan gezisi sonrası öğrencilerden alınacak olan yapılandırılmış odak grup görüşmesi formları ve okutman raporundan elde edilmiştir. Bu kapsamda öğrencilere sorulmak üzere beş soru hazırlanmış, uzman görüşü alınarak sorulara son hâli verilmiştir.

Veri Analizi

Hazırlanmış olan örnek ders planı, alan gezisi stratejileri ve yapılandırılmış olarak hazırlanan odak grup görüşmesi soruları betimsel analize tabi tutulmuştur. “Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Süreç içerisinde yapılmış olan gözlem ve mülakatlar da bu boyut dikkate alınarak sunulabilir” (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 239).

Etkinlik temel seviye öğrencilerine yönelik hazırlandığı için etkinlikten sonraki yapılandırılmış odak grup görüşmesinde öğrenciler ana dili olan Boşnakçayı kullanılmıştır. Görüşme formları C1 seviyesinde Türkçe bilen Bosna Hersekli tercümanlar yardımcı olmuş, konuşmaları anlık olarak tercüme etmiştir.

Sınırlılıklar

Çalışma, Saraybosna Yunus Emre Enstitüsünde A1 düzeyinde Türkçe öğrenen on altı kişiyle sınırlandırılmıştır.

Örnek Ders Planı ve Etkinlikler

Çalışmada Yunus Emre Enstitüsünün hazırlanmış olduğu dil öğretim seti temel alınmış ve çalışma Bosna Hersek’in başkenti Saraybosna’da uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Örnek uygulamanın A1 seviyesinin sonunda uygulanması öngörülmektedir.

Etkinlik iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada öğrencilerle alan gezisine çıkmış, derste öğretilen yapılar doğrultusunda oluşturulan diyaloglarla öğrencilerden sorulan sorulara cevap vermesi beklenmiştir. İkinci aşamada ise öğrencilerle odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiş, öğrencilerin etkinlikle ilgili görüşleri alınmıştır. Ayrıca etkinliği gerçekleştiren okutman etkinlik sonunda uzman görüşünü oluşturan bir rapor hazırlamıştır.

Alan gezisi sırasında görülen yerler, örnek soru ve diyaloglar ile ilgili açıklamalar şu şekildedir:

Tablo 1

Alan Gezisi Örnek Soru ve Diyalogları, Açıklamaları ve Temaları

Örnek Soru ve Diyaloglar	Açıklamalar	Tema
<i>1. Yunus Emre Enstitüsü</i>	Dersin başlama saatinde öğrencilerin Yunus Emre Enstitüsü önünde hazır bulunmaları istenir. Öğrenciler geldikten sonra sınıfın ikişer kişilik gruplara ayrılması sağlanır ve öğrencilerin birbirleriyle Türkçe olarak tanışmaları istenir.	<i>Tanışma</i>
<i>Dženan:</i> Merhaba! Benim adım Dženan. Senin adın ne?		A) Merhaba
<i>Emina:</i> Merhaba! Benim adım Emina.		B) Nerelisiniz?
<i>Dženan:</i> Memnun oldum.		C) Karşılaşma- Selamlaşma
<i>Emina:</i> Ben de memnun oldum.	Duruma göre tanışma etkinliğine enstitüdeki diğer Türk personeller de dâhil edilebilir.	<i>Dil Bilgisi</i>
<i>Dženan:</i> Nasılsın?		• Bu, şu, o, burası, şurası, orası
<i>Emina:</i> Teşekkür ederim, iyiyim. Sen nasılsın?	Tanışma diyaloglarının kapsamı okutmana bırakılmıştır.	• mi? / değil

<i>Dženan:</i> Teşekkür ederim, ben de iyiyim. Nerelisin?	Okutman, tekrar etmek istediği kalıp ifadelerin ve yönergelerin diyaloga dâhil edilmesini öğrencilerden isteyebilir, vereceği komutlarla öğretilen dil bilgisi yapılarına uygun olarak konuşmayı yönlendirebilir. Bu bölümde öğrencinin tanışma diyalogları kurması, öğrendiği selamlaşma ve ayrılma ifadelerini kullanması beklenir.	<ul style="list-style-type: none"> • var / yok • Bulunma Hâli eki • Sayılar • Çokluk Eki
<i>Emina:</i> Ben Saraybosnalıyım. Sen nerelisin?		
<i>Dženan:</i> Ben Mostarlıyım. Şimdi Saraybosna'da yaşıyorum. Sen kaç yaşındasın?		
<i>Emina:</i> Ben 23 yaşındayım. Sen kaç yaşındasın?		
<i>Dženan:</i> Ben 25 yaşındayım.		
<i>Emina:</i> Görüşmek üzere.	Tanışma diyalogundan sonra bir sonraki yere hareket edilir. Öğretmen yürüyüş sırasında bazı yerlerde küçük molalar verir ve öğrencilere sorular yöneltilir.	
<i>Dženan:</i> Güle güle. İyi günler.		
Okutman tarafından öğrencilere sorulabilecek sorulardan bazıları şu şekildedir:		
1. Bu/şu/o ne/kim?		
2. Burası/şurası/orası neresi?		
3. Burada ne var? Burada ne yok?		
4. Market nerede?		
5. Çarşıda kaç mağaza var?		
6. Dükkânlarda neler var?		

Örnek Soru ve Diyaloglar	Açıklamalar	Tema
<p>2. <i>Moriça Han (Morića han)</i></p> <p>Okutman tarafından öğrencilere sorulabilecek sorulardan bazıları şu şekildedir:</p> <p>1. Ailende kimler var? Nerede yaşıyorsun?</p> <p>2. Evin nasıl? Kaç oda var?</p> <p>3. Ev adresin ne?</p> <p>4. Kurstan önce/sonra neler yapıyorsun?</p> <p>5. Sen neleri seviyorsun/sevmiyorsun?</p> <p>6. Hafta sonları neler yapıyorsun?</p>	<p>Yürüyüşten sonra öğrencilerle birlikte Moriça Han'a gidilir. Tarihi bir bina olan Han ile ilgili öğrencilere sorular sorulur. Han içerisindeki kafede oturulur. Öğrencilerle birlikte siparişler verilir.</p> <p>Öğrencilerin ailesi, evleri ve adresleri ile ilgili sorular sorulur. Öğretilen dil bilgisi yapıları dikkate alınarak öğrencilerin kendilerini tanıtmaları istenebilir. Öğretmen konuşmanın gidişatına göre soruları değiştirebilir.</p>	<p><i>Ailemiz</i></p> <p>A) Ailem ve Ben</p> <p>B) Evim</p> <p>C) Adresim</p> <p><i>Dil Bilgisi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hâl Ekleri (Ayrılma, belirtme, bulunma, yönelme) • -DAn önce/-DAn sonra • Emir • Şahıs Zamirleri • Şimdiki Zaman
Örnek Soru ve Diyaloglar	Açıklamalar	Tema
<p>3. <i>Pazar Yeri (Pijaca Markale)</i></p> <p>Okutman tarafından öğrencilere sorulabilecek sorulardan bazıları şu</p>	<p>Moriça Han'dan sonra Pazar yerine gidilir. Okutman öğrencilere ünite kapsamında hazırlanmış olan soruları sorar.</p>	<p><i>Günlük Hayat</i></p> <p>A) Saat Kaçta?</p>

şekildedir:	Öğrencilerden saatin kaç olduğunu, neyin ne kadara satıldığını, nerede ve ne zaman ne yaptıklarını söylemeleri beklenir.	B) Ne Kadar? Kaç Lira? C) Nerede? Ne Zaman? <i>Dil Bilgisi</i>
1. Saat kaç? / Saat kaçta kurstan çıktık? / Saat kaçta buraya geldik?		
2. Domates kaç lira? / Elmanın kilosu ne kadar?	Okutman belirlenen tema ve dil bilgisi kurallarına bağlı kalmak kaydıyla soruların içeriğini değiştirebilir.	• Belirli Geçmiş Zaman • Zaman Zarfları • -ile/yla • -DAn önce/-DAn sonra
3. Şimdi nerede bekliyoruz?		
4. Moriça Han'dan önce/sonra nereye gittik?		
5. Pazarda kaç dakika alışveriş yaptık?		
6. Dün ne yaptınız?		
7. Kursa neyle/kimle geliyorsunuz?		

Örnek Soru ve Diyaloglar	Açıklamalar	Tema
<i>4. Sebil (Sebilj- Basçarşija)</i>		
Okutman tarafından öğrencilere sorulabilecek sorulardan bazıları şu şekildedir:		
1. Saraybosna'daki sokaklar/evler/binalar nasıl?	Pazar yerinden sonra öğrencilerle birlikte Sebil'e gidilir. Sebil bölgesinde meydanı gören bir kafeye oturulabilir.	<i>Çevremiz</i>
2. Başçarşı'da neler var?	Kafede sokakla ilgili bir sohbet başlatılır. Öğrencilere neyin, nerede olduğu ve haftalık planları sorulur.	A) Bizim Sokağımız B) Ne? Nerede? C) Bir Haftalık Planımız
3. Sebil, Başçarşı'nın neresinde?		<i>Dil Bilgisi</i>
4. Kafe nerede? Yanında hangi dükkânlar var?	Öğrencilerin şahsi eşyaları gösterilerek neyin kime ait olduğu, nereden nereye kadar ne yaptıkları ve gelecekte neler yapacaklarıyla ilgili sorular sorulur ve öğrencilerden öğrendikleri yapılar aracılığıyla cevap vermesi beklenir.	• İyelik Ekleri • -DAn ... -A Kadar • Gelecek Zaman
5. Bu çanta kimin? Benim cüzdanım hangi renk?		
6. Pazardan Sebil'e kadar kaç dakika yürüdük?		
7. Saat kaçtan kaçta kadar uyuyorsun? Türkçe kursu saat kaçtan kaçta kadar devam ediyor?		
8. Dersten sonra ne yapacaksın?		
9. Hafta sonu ne yapacaksın?		

Bulgular

Odak Grup Görüşmesi

Öğretmen Odaklı Dil Öğretiminin Öğrenme Sürecine Etkisi. Öğretmen dil öğretiminin vazgeçilmez parçasıdır. Öğretim süreçlerinde öğretmenin alanında tecrübeli olması, bilgisinin yeterli olması, telaffuzunun doğru olması çok önemlidir. Ayrıca özellikle yeni bir dil öğrenirken öğretmenin öğrencilerine karşı anlayışlı ve güler yüzlü olması da gerekmektedir. Bütün bu unsurlar öğrenci başarısını olumlu etkileyen

faktörlerdendir. Öğretmen merkezli öğretim, dil öğretiminde zaman zaman faydalı olabilir; ama hiçbir zaman tek başına yeterli değildir.

Öğretmenin yol gösteren olacağı, öğrencinin ise öğretimin merkezinde yer alacağı çalışmalar öğrenci başarısına doğrudan etki etmektedir. Farklı beklentileri olan farklı yaş ve cinsiyetten öğrencilerin tek tip öğretim programıyla öğrenim görmesi doğru değildir. Esnekliği kısıtlı olan mevcut programlardaki bu eksikliği yeterliği olan öğretmenlerin kısmen kapatması ve öğretimi öğrencilerin amaç ve beklentilerine uygun olarak düzenlemesi mümkündür. Öğretmen elindeki programa saplanıp kalmamalı, öğrencileri derse çekebileceği hususları derse dâhil etmekten çekinmemelidir.

Derste Kullanılan Ders Kitabı, Çalışma Kitabı ve Alıştırma Kâğıtlarının Kalıcı Öğrenmeye Etkisi. Ders kitabı, çalışma kitabı ve alıştırma kâğıtları kalıcı öğrenme için tek başına yeterli değildir. Bir dili tamamen öğrenmek için sadece dil bilgisine odaklanmak yanlıştır. Dili pratikte de kullanmak gerekir (yerel konuşmacılarla iletişim kurabilmek, kendini ifade edebilmek vb.). Yeni kelimeleri ezberlemek için Türkçe şarkılar dinleyip bilinmeyen kelimeleri sözlükte aramakta büyük fayda olduğu düşünülmektedir. Yabancı dili öğrenmenin yanı sıra o dilin kültürünü de anlamak gerekmektedir. Bunun için Türk kültürünü ve geleneklerini öğrenmek amacıyla onları doğru yansıtan Türk dizilerini izlemek; türküleri ve şarkıları dinlemek gerekmektedir. Böylece öğrenilen dilin mantığı zihinde yer edebilecektir.

Tüm Ders Saatlerinin Sınıf İçerisinde Yapılıyor Olmasının Öğrenilen Konuların Kalıcılığına Etkisi. Sınıfların öğretime olumlu katkıları olmakla birlikte öğretimin sadece sınıfta yapılması, öğrencilerin çizilen sınırlar içerisine hapsedilmesi de doğru değildir. Bu durum öğretimi tek düze ve sıkıcı yapacaktır. Dikkati dağılan öğrenciler, konudan uzaklaşacak ve farklı şeylerle ilgilenmeye başlayacaktır. Dolayısıyla öğretmenlerin öğretimi sınıf dışına taşınması ve sürekli hâle getirmeye çalışması gerekmektedir.

Alan Gezilerinin Ders Dışı Etkinlik Olarak Ders Başarısına Etkisi. Öğrencilerin böyle bir dil öğretim modeliyle ilk defa karşılaştıkları görülmektedir. Uygulanan modelin öğrenciler tarafından faydalı ve zevkli bulunduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin alan gezileri sayesinde dil bilgisi konularını günlük hayatta kullanabilecekleri, pratik yapabilecekleri yeni ortamlar oluşturabileceği ifade edilmiştir. Dil bilgisi yeterliği konusunda eksik olan öğrencilerin bu model sayesinde kendi düşüncelerini anlatmak için çaba gösterdiği, yeni bilgi ve beceriler edindiği ortaya konulmuştur.

Öğrenmenin Daha Etkili ve Kalıcı Olması İçin Yapılan Farklı Etkinliklerin Öğrenciler Üzerindeki Psikolojik Etkileri. Hazırlanmış olan model sayesinde öğrencilerin kendilerini sınıf ortamından uzakta değerlendirme imkânı bulması sağlanmıştır. Dil bilgisi yeterliği eksik olan öğrencilerin bu durumlarına rağmen kendi düşüncelerini anlatmakta zorluk yaşamadığı, aksine ders dışı etkinliklerle yeni bilgi ve beceriler elde edebildiği görülmüştür. Yapılan alan gezisi sırasında grup içerisinde bulunan bazı öğrencilerin konuşurken uygun kelime veya sözcük grubu bulamamasından dolayı utangaç ve çekingen tavırlar sergileyebileceği görülmüştür.

Öğretmen Görüşü

Genellikle dersler sınıf içi etkinlikler üzerinden yürütülür. Ayrıca dersi çekici kılmak ve eğlenceli hâle getirmek için derslerde bilgisayar ve projeksiyona yer verilir. Öğretimde kullanılan Türkçe öğretim setinin zenginleştirilmiş kitap adı verilen bilgisayar uygulaması da bu anlamda işlerimizi kolaylaştırmakta, interaktif eğitim verilmesi hususunda bizlere yardımcı olmaktadır.

Yapmış olduğumuz etkinlik hem bizim hem de öğrenciler için ilk olma özelliği taşıyordu. Öğrenciler dil öğreniminde ilk kez böyle bir uygulama yaptıklarını, çok faydalı ve keyifli bulduklarını dile getirmekle birlikte sınıf içinde öğrenilen konuların gerçek ortamlarda uygulanması ile Türkçeyi hangi seviyede öğrenmiş olduklarını da değerlendirme imkânı bulduklarını belirttiler.

Uygulama esnasında öğrenciler soruların büyük bir kısmını eksiksiz olarak cevapladılar. Utangaç ve çekingen olan öğrencilerimiz etkinliğin başlarında zorlansalar da ilerleyen bölümlerde rahatlıkla iletişim kurabildiler.

Gezi planının sonunda bir Türk restoranına giderek orada siparişlerimizi Türkçe olarak verdik. Türk yemeklerinin tadına baktık. Türk çayını ve Türk kahvesini tattık. Öğrencilerin neden Türkçe öğrenmek istedikleri, dili öğrendikten sonra ne yapacakları üzerine tüm öğrencilerle sohbet ettik.

Bu uygulama hem öğrenciler açısından hem de öğretmen açısından faydalı ve eğlenceliydi. Dili doğal ortamından uzakta öğrenen öğrenciler, Türkçeyi yalnızca sınıf içerisinde kullanabiliyor. Sınıf dışı etkinliklerle öğrencilerin dili kullanabilecekleri doğal ortamların oluşturulması bu anlamda çok önemli. Özellikle imkân olması hâlinde bu tip sınıf dışı etkinliklere Türk firmalarının dâhil edilmesi, öğrencilerin Türkçeyi hem farklı kişilerden duymasını sağlayacak, hem de öğretim daha etkili olacaktır. Öğrenciler bu tip firmalarda Türkiye'ye has lezzetleri ve gelenekleri de öğrenme imkânı bulacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Yabancı dil öğretiminde, öğretmenin öğretimi yönlendirdiği sınıf merkezli programlara ek olarak öğrencilerin öğrendikleri dil bilgisi yapılarını kullanabilecekleri yeni modellerin de dil öğretim programlarına dâhil edilmesi gerekmektedir. Çalışmada öğrenci ve öğretmen görüşlerinden hareketle hedef dile yönelik, öğrencilerin etkileşim içerisine girebileceği sosyal ortamların hazırlanmasının öğrenci üzerinde olumlu etkisi olduğu, dolayısıyla öğretmenlerin derslerini ders dışı etkinliklerle renklendirmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yurt dışında Türkçe öğrenen öğrencilerin öğrendiği dili sınıf ortamı haricinde konuşma imkânı bulamadığı ve ihtiyaç olması hâlinde kendisini Türkçe olarak ifade etmekte zorlanabildiği görülmektedir. Öğrenciler kursta haftada altı saat Türkçe öğrenmekte ve dersler bir veya iki öğretmen tarafından yürütülmektedir. Dolayısıyla öğrenciler kursa başladıktan sonra sürekli olarak bu öğretmenler ile Türkçe konuşmakta, farklı birisi ile karşılaştığında hata yapmaktan korktuğu ve bu kişiden utandığı için Türkçe konuşmak istememektedir. Dil öğretim süreçlerinde öğrencilerin mümkün olduğunca hedef dili konuşan bireylerle iletişim kurması gerekmektedir. Bosna Hersek'in başkenti Saraybosna'daki Türk nüfusu azımsanmayacak sayıda olmasına rağmen kursa gelen öğrenciler bu kişilerle irtibata geçememekte ve pratik yapma fırsatı

bulamamaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin dilin kullanılabilceği doğal ortamlar hazırlaması gerekmektedir. Ayrıca öğrencilere Türk kanallarının izletilmesi ve Türk müziklerinin dinletilmesi de yararlı olacaktır.

Konuşma becerisine yönelik etkinlikler sınırlı sayıdadır ve kitaplarda bulunan etkinlikler bu ihtiyacı tam olarak karşılayamamaktadır. Yeni bir dilin öğrenilmesinin en önemli sebebi farklı dilleri konuşan insanlarla iletişim kurma isteğidir. Bunun için de en önemli becerilerden biri konuşmadır. Öğretmen özellikle öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirebileceği ek etkinlikler oluşturmalı ve öğrencilere uygulamalar yaptırmalıdır.

Gerçekleştirilen örnek alan gezisinde özellikle konuşma becerisi üzerinde durulmuş, öğrenciler bolca pratik yapma imkânı bulmuştur. Yine çarşıdaki Türk turist grubuyla plansız olarak kurulan diyaloglar da öğrencilerin dili doğal hâliyle görmesine ve kullanmasına imkân tanımıştır. Öğrencilerle bu gibi bir etkinlik gerçekleştirildikten sonra sınıfa döndüğünde diğer beceriler için de çalışmalar yürütülebilir. Ders öncesinde hazırlanan veya ders sırasında oluşturulacak çalışma kâğıtlarıyla okuma, dinleme ve yazma becerilerine yönelik etkinlikler de gerçekleştirilebilir.

Dil öğretimi kültür öğretimi demektir. Hazırlanacak olan ders dışı etkinlik ortamlarında Türk kültürüne ve geleneklerine ait unsurların da öğrencilere tanıtılması hedeflenmelidir. Özellikle Bosna Hersek gibi uzun yıllar Osmanlı Devleti çatısı altında birlikte yaşanan coğrafyalarda Türk kültürüne ve geleneklerine ait unsurları sosyal çevrede bulmak kolay olmaktadır. Bu ülkelerde öğrenciler Türk kahvesine veya çayına yabancı değildir. Ama onlara bu içeceklerin bizim için öneminin ne olduğuna ve ne zaman tüketildiğine dair bilgi vermek gerekmektedir. Bir kahvenin neden kırk yıl hatırı olduğu öğrenciye anlatılmalıdır. Türk kahvesinin yanında neden Türk lokumuna yer verildiği açıklanmalıdır. Türk kültürüne yabancı olan coğrafyalarda ise Kültür Merkezlerinin kendi imkânları doğrultusunda Türk kültürünü ve geleneklerini tanıtıcı ders dışı öğrenme ortamları hazırlaması gerekmektedir.

Summary

Purpose and Significance: Teaching Turkish as a foreign language is gaining importance day by day. People are getting more interested in domestic and foreign Turkish courses. Teacher-centered language teaching is usually available in the Turkish courses and teachers run their classes thanks to the activities carried out in the classroom. Teachers benefit from some devices like computers, overhead projectors, etc. in order to make lessons more charming during the in-class activities. Also, they support teaching process with different materials in addition to coursebooks and workbooks. These efforts are really important but the in-class activities are not sufficient for qualified teaching. Therefore, it is necessary for teachers to create extracurricular activities allowing active participation and to use them during the teaching processes.

The more sense organs students use in learning process, the faster and the more permanent their learning will be. According to the results of the study carried out by Kinder in the USA, when the time factor is fixed, the rates of remembering are as following: people remember 10% of what they read; 20% of what they hear; 30% of what they see; 50 % of what they see and hear; 80% of what they say; 90% of what they do and tell (Demirel, Seferoğlu & Yağcı, 2002, p. 78). As the number of active sense organs in learning increases, the retention of learning increases in the same way. Thus, the most effective method in learning is to be active during the learning process; namely, learning through living. Such activities should be prepared in order to raise the interest of students in the class and their success (Çangal, 2012).

Teachers try to create extracurricular activities and to use them in teaching processes. In fact, organizing a classroom setting in order to fulfill teaching isn't always necessary. Thanks to the extracurricular activities, students can go beyond the monotonous operation of the courses and they try to use the structures they have learned with the guidance of teacher outside the classroom. The fact that students learn a language by experiencing makes them use the language easily. Especially, it is very important to do practice in order to improve speaking skill. Students should gain their speaking skill and are able to talk in the target language comfortably. This study was carried out to determine the effect of the field trips in the scope of the extracurricular activities on the student motivation in teaching Turkish as a foreign language.

Methods: The case study model, one of the qualitative research designs, was used in the study. The most fundamental feature of case studies is to search a case deeply. Namely, the elements related to a case (setting, individuals, happenings, processes, etc.) are investigated with a holistic approach and how they affect the related case is focused on (Yıldırım & Şimşek, 2016). The universe of the study consisted of the students learning Turkish in Sarajevo Turkish Culture Centre in Yunus Emre Institute. Nowadays, nearly 250 students in the institute are learning Turkish in basic, medium and high levels. Ten female and six male students learning Turkish in A1 level were chosen among these students with the stratified sampling. According to the stratified sampling technique, the entire population is divided into different sub-groups and then the final subjects are chosen from these sub-groups randomly and proportionally (Sencer & Sencer, 1978). The research data were achieved from the sample lesson plan, the field trip strategies to

be followed, and the structured focus group discussions with the students after the field trips and the instructor reports. Therefore, a question form with five questions was prepared for the students and then the questions were put into the final form with the help of the expert opinions. The descriptive analysis was applied into the prepared sample lesson plan, the field trip strategies and the structured focus group discussion questions. The study was limited to sixteen students learning Turkish in the A1 level in Sarajevo Turkish Culture Centre in Yunus Emre Institute.

Results: The results of the study indicated that preparing the social settings in which students can interact with each other in the target language had a positive effect on the students and that teachers should diversify their classes with extracurricular activities.

Discussion and Conclusions: It is understood that the students that are learning Turkish abroad never have any facilities to speak the target language outside the classroom and they have difficulties in speaking Turkish when they need to do so. The students learn Turkish in the course within six class hours a week and the classes are run by one or two teachers. Therefore, after the students start to attend the course, they always speak Turkish with these teachers but when they meet a different person, they never want to speak Turkish to that person since they are afraid of making a mistake and feel embarrassed. It is essential that in the language teaching processes, students communicate with the individuals speaking in the target language as much as possible. Although Turkish population in Sarajevo, the capital of Bosnia Herzegovina, is very substantial, the students attending the course don't contact with these people and don't have a chance to do practice. Hence, teachers should prepare natural settings so that students can use the language. In addition, making students watch Turkish channels and listen to Turkish music will be useful.

The activities for speaking skill are limited and the activities in the coursebooks aren't enough to meet this speaking need. The most important reason of learning a new language is the wish to communicate with people speaking different languages, so one of the most important skills is speaking. Teachers should create additional activities in order to improve specially students' speaking skill and enable students to do practice in speaking.

In the sample field trip carried out by the researchers, specially speaking skill was emphasized and the students could do a lot of practice on speaking. Furthermore, the unplanned dialogues that the students had with the Turkish tourist groups in the bazaar enabled them to understand and use the language in the natural way. The different activities for other skills can be created after this activity. Thanks to the worksheets prepared before the class or to be prepared during the class, the activities for reading, listening and writing skills can be done.

Language teaching means teaching culture. Therefore, the elements belonging to Turkish culture and traditions were aimed to be introduced to the students in the extracurricular activity settings. In the regions like Bosnia Herzegovina, which was under the Ottoman Empire for long years, it is really easy to find the elements related to Turkish culture and traditions in the social environment. In these countries the students

are familiar with Turkish coffee and tea but it is necessary to give information about the importance of these drinks for us and when these drinks are consumed. Why the memory of a cup of Turkish coffee lasts forty years and why Turkish delight comes together with Turkish coffee should be explained to the students. In the regions which are unfamiliar with Turkish culture, the culture centers should prepare the extracurricular learning settings that promote Turkish culture and traditions.

Kaynakça

- Berberoğlu, E. O. & Uygun, S. (2013). Sınıf dışı eğitimin dünyadaki ve Türkiye'deki gelişiminin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 32-42.
- Bülbül, M. (2001). Yabancı dil öğretiminde yöntem sorununa özgün bir bakış. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, Dil Edinimi Özel Sayısı*, 5, 182-190.
- Çangal, Ö. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültür taşıyıcısı olarak türküler. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, 2(2), 9-20.
- Çangal, Ö. (2013). *Yabancılara Türkçe öğretiminde dil ihtiyaç analizi: Bosna-Hersek örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö., Seferoğlu, S. S. & Yağcı, E. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. (Genişletilmiş 2. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Duman, G. B. (2013). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal geliştirme ve materyallerin etkin kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 1-8.
- Erentay, N. & Erdoğan, M. (2009). *22 adımda doğa eğitimi*. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Karadoğan, S. (2016). Eğitimde sınıf-okul dışı öğrenme uygulamaları ve yaşanan sorunlar. R. Aksu (Ed.), *Türkiye'de Eğitim Sorunlarına Yönelik Akademik Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri I*, (ss. 47-84). Ankara: Maya Akademi.
- Kassas, M. (2002). Environmental education: biodiversity. *The Environmentalist*, 22, 345- 351.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. (2. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Köksal, D. & Varışoğlu, B. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler*. Ankara: PegemA yayıncılık.
- Sencer, M. & Sencer, Y. (1978). *Toplumsal araştırmalarda yöntem bilim*. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü.
- Şahin, F. (2000). *Okul öncesinde fen bilgisi öğretimi*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Tosun, N. (2006). *Bilgisayar destekli ve bilgisayar temelli öğretim yöntemlerinin, öğrencilerin bilgisayar dersi başarısı ve bilgisayar kullanım tutumlarına etkisi: "Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği"* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Tsai, J. T. (2006). *The identification of the components for an outdoor education curriculum in Taiwan* (PhD Thesis). Indiana University, USA.
- Uzuntaş, A. & Yıldız, C. (2017). Dil öğretiminde yaklaşımlar, yöntemler, strateji ve teknikler. C. Yıldız, D. Melanlıoğlu, H. Develi, İ. Gültekin ve M. Balcı (Ed.), *Uygulamalı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı I*. (ss. 205-240). İstanbul: Kesit Yayıncılık.
- Yeşilyurt, E. (2011). Yapılandırmacı öğrenme temelli bir öğretim programının oluşturulmasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 6(4), 865-885.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0). For further information, you can refer to <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>